

Gyónási beszéd egyházmegyei lelkész- értekezleti Úrvacsora-osztáskor.

Elmondattott Győrött 1929. december 18-án.

Ap. csel. 20, 28.

Hozzánk lelkészekhez igen közel áll annak a veszélye, hogy a Szentírás számunkra csak amolyan szakkönyvvé válik, amelyet ismerni és olvasni csak ugyanolyan indokokból illik és szükséges, mint amilyen indokokból az orvosnak, vagy ügyvédnek kell ismernie a maga mesterségének a szakirodalmát. Valahogy nagy a kísértése annak, hogy mi lelkészek bizonyos mértékben a Biblia felett állóknak érezzük magunkat: textust veszünk, anyagot merítünk, alaptónust tanulunk el belőle prédikációinkhoz; azt mondhatnám, hogy kezeljük a Szentírást, bánunk vele, ahelyett, hogy a Szentírás bánna mivelünk és engednénk, hogy az evangéliom vegyen kezelés alá bennünket.

Pedig bizonyos, hogy az Isten Szentlelke előtt, aki iratta számunkra a Bibliát, nincsen különbség lelkész és hívő, gyülekezet és annak vezetője között: Őelőtte csak bűnös emberek vannak, akik egyképpen megváltásra szorulnak. Ez pedig azt jelenti, hogy Isten Szentlelke a Biblia lapjairól hozzánk is éppen úgy akar szólani és ugyanolyan bűnbánatot kíván, mint amilyent kíván és amilyent mi magunk is szeretnénk látni híveinknél. Ezért ne legyen a Biblia a mi számunkra csak kenyérkereseti eszköz, hanem mindennapi kenyér, ne legyen csak szakkönyv, hanem a könyvek Könyve, Isten törvénye s az Úr Jézus Krisztus evangélioma.

Kétségtelen azonban, hogy a Szentírásnak mégis vannak olyan igéi, amelyek ha tartalmilag nem is, formailag különbséget tesznek lelkész és hívek, gyülekezet és annak vezetője között. Ilyen ez a felolvasott vers is. Könnyű megérezni, hogy az Apostolok cselekedeteiről írott könyvnek ez a verse, hozzánk nemcsak úgy szól, mint általában keresztyénekhez, mint az evangéliom gyermekeihez, hanem különös értelemben is szól hozzánk, mint lelkipásztorokhoz. Eredetileg is gyülekezeti vezetőkhöz hangzottak el ezek a szavak. Krisztus után a legnagyobb lelkipásztor, ki valaha a földön járt: Pál apostol mondotta őket az efezusi gyülekezet véneihez. Ez a vers megjelöli a gyülekezet vezetőinek munkakörét, munkairányát és munkastilusát is.

Jó a lelkipásztornak sokszor megnézni magát is, meg a munkáját is ennek az igének a tükörében. Alázatos és őszinte lélekkel jer tegyük meg ezt ma is Kedves Testvéreim!

Három nagy gondolat emelkedik ki ebből az igéből. Az első a lelkipásztori hivatás méltósága. K. T. Nem az emberek és a világ előtt való büszkélkedés és nem is öntetszelgés, ha mi beszélünk arról, hogy a lelkipásztori hivatásnak méltósága van. Méltósága, amelyet az Isten adott néki, bizonyára nem miértünk, hanem az evangéliomért, amelyet reánk bízott.

Hogy micsoda ez a méltóság?! Óh nem jár vele különleges, rangos cím, nem jelent magas fizetési osztályba való sorozottságot, mégis olyan méltóság ez, amelyet hogyha maguk a lelkészek mindig megbecsülnének, bizonyára jobban megbecsülne a világ is. Micsoda méltóság az, hogy emberlelkek gyülekezete bízott ránk, hogy legyünk annak vigyázó pásztora, farkas elleni oltalmazója, hús források, csendes vizek felé vezetője. Micsodó méltóság legeltetni, égi magaslatok felé vezetni egy nyáját, amely az Istené, s amelyet a Krisztus annyira szeretett, hogy nem sajnálta tőle vére hullatását. Micsoda méltóság érezni, hogy mi megbízatásunkat a Szentlélektől kaptuk, aki minket vigyázókká tett.

Lehet, hogy vannak olyanok, akik nem érzik hivatásuknak ezt a méltóságát. De érzitek-e, hogy ebben az illetőre nézve súlyos megítéltetés van. Megítéltetés az, ha valaki nyügnék érzi lelkipásztori hivatását; maga tette azzá, azáltal, hogy méltatlanul viselte. Megítéltetés az, ha valaki teherként viseli lelkipásztori hivatását, ahelyett, hogy szárnyakként használná. Megítéltetés az, ha valakinek a lutherkabátján nem érzik meg a Szentlélektől való elhivatottság és felkenetetség olajának az illata. Minek érezzük mi a mi lelkipásztori hivatásunkat: tehernek-e, amelyet kénytelen kellelten cipelünk, avagy pedig drága kegyelmi ajándéknak, amelyért nem győzünk eléggé hálát adni Istennek?!

Ez vezet át bennünket alapigénk második gondolatához, amely arról szól, hogy a lelkipásztori hivatás méltóságát meg kell becsülni. Ebben áll a lelkészi hivatás kötelessége. Pál apostol a vigyázásban, a nyáj mellett és felett őrködő pásztor képében állítja elénk ezt a kötelességet. Benne is van ebben minden: benne van az egész nyáj szeretete válogatás nélkül, a nyáj táplálásáról való gondoskodás, biztonsága felett való őrködés, hűség stb. Nekünk sohasem szabad elfelejtenünk, hogy a Szentlélek, aki minket vigyázókká tett, egyszer számadókká is tesz bennünket. Azt szokták mondani, hogy a lelkész csak Istennek és saját magának tartozik felelősséggel. Végeredményben igaz: *csak!* De hol van még egy számadási fórum, amely előtt való megjelenés, vagy csak arra való puszta gondolás is megdöbbenőbb volna, mint megjeleni az Isten előtt és megjeleni a lelkiismeret előtt. Megjeleni az Isten előtt, aki mindent tud, hiába kendőznék akármit és aki egyszer mindent a fejemre olvas, hiába tagadnék akármit is.

Hűség, nyájról való gondoskodás, vigyázás. Van-e lelkipásztor, aki egészen nyugodt tud maradni ezeknek a szavak-

nak hallatára. Van-e lelkipásztor, akinek a lelki arculatát nem futná be a szégyen pirja, ha egyszer maga az Úr Jézus megkérdezné a pásztori hűség felől. Nem jelennek-e meg előttünk farkasdulta, szétzilált nyájak, ahol béres volt a pásztor, tövis között vergődő, tépett bárányok, ahol nemtörődöm volt a pásztor; apró hűtlenségek, hanyagul végzett szolgálatok. Legjobb nekünk lehajtani esendben a fejünket s azt mondani: Uram bocsáss meg nekünk!

Pál apostol a vigyázás mikéntjéről is szól szent leckékben. „Viseljetek gondot *magatokra* és az egész nyájra.“ Először magatokra. Pál apostol amikor ezt a sorrendet állapítja meg, nem az önzést akarja nagyra növelni mibennünk. Ez a sorrend az istenországának a rendje és törvénye. Pál apostol tudja, hogy egy gyülekezetnek csak akkor lehetünk a gondviselői, ha először magunkról viselünk gondot azáltal, hogy a Krisztus gondviselése alá helyezzük magunkat. Az igének csak akkor lehetünk tanítói, ha először magunk is hívői vagyunk annak; hirdetett igazságaink akkor gyujtanak, ha a saját szívünk azoknak az igazságoknak a tüzeben ég el; lelki sebeket csak akkor gyógyíthatunk, ha minket meggyógyított már az áldott orvos: Krisztus. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a lelkeket nem lehet istenországába csak úgy betereelni, még csak küldeni sem, egyedül *vezetni* lehet. Akarunk-e gyülekezetünknek a Szentlélektől rendelt vezetői lenni? Legyünk a Szentlélek vezetettjei! Akarunk-e a nyájnak igaz gondviselői lenni? Legyünk a Krisztus gondviseltjei! Akarjuk-e, hogy híveink eljussanak a Krisztushoz? Menjünk előttük!

Kedves Testvéreim! Amit én itt rövid szóval mondhattam, egészítse ki és vigye teljességre Istennek Szentlelke. Most pedig alázatos bűnbánó lélekkel kérjük Istent: kegyelemből engedje meg nekünk, hogy ennek a Krisztussal való egyesülésnek áldott ereje tegyen minket a nyáj hűséges, vigyázó, gondviselő pásztoráivá! Ámen.

Szabó József
h. püsp. másodlelkész.

Suspiriumok.

Vizkereszt után 4. vasárnap.

Róm. 13, 8—10.

A szeretet Jézus egyetlen törvénye,
Szeretet a szívnek legnagyobb erénye,
Szeretetem által add áldást hinthessek,
Segíts, hogy gonosszal senkit ne illessek!

Vizkereszt után 5. vasárnap.

Kol. 3, 12—17.

Öltse fel lelkem a szeretet ruháját,
 Hintsem a békesség áldott olajágát,
 Az Úr nagy nevének dicséretet zengjek,
 Jézusom kezéből koronát hadd nyerjek!

Hetvened vasárnap.

I. Kor. 9, 24—10, 5.

Add a testiségnek rabjává ne legyek,
 Úgy fussak, úgy küzdjek, hogy jutalmat vegyek,
 Ne csábítson bűnre világ fejedelme,
 Tartsa meg lelkemet az Isten kegyelme!

Hatvanad vasárnap.

II. Kor. 11, 19—12. 9.

Éltem vándorútján a jó Isten vezet,
 Bár keresztet hordok: támogat, áld, szeret,
 Nem dicsekszem mással: Isten kegyelmével,
 Vigasztalom magam' az üdv reményével!

Szentantalfai Nagy Lajos.
 esperes-lelkész.

A szeretet soha el nem fogy...

Vizkereszt utáni 4. vasárnapra.

Római lev. 13, 8—10.

Minden szeretjük a virágot. Szeresd a virágot és ne féltsd szívedet, Mert ki azt szereti rossz ember nem lehet. Ezért is szeretjük a virágot, meg a virágért magáért is. Szeretjük a virágot, tehát ismerjük is. Tudjuk, hogy van virág, amely virágos kertben díszlik legjobban s van, amely üvegházak védett falai között, vagy otthonaink ablakjaiban mosolyog legszebben. A muskátlit a Teremtő, mintha arra teremtette volna, hogy a magyar házak ablakait díszítse. Mindenütt szép a muskátli, de a legszebb mégis — úgy tetszik nekünk — a magyar házak ablakában. Odailik a palota ablakába. A legfényesebb ház is ékességet nyer általa. Odailik a kunyhó kicsi ablakába. A legszegényebb ház is fényt és derült eget nyer általa. A Teremtő a mi lelkünket is virágos kertté teremtette. Azt akarta, hogy abban mindig virág illatozzék. Azt akarta, hogy a legszomorúbb szív ablakában is mindig legyen legalább egy nyíló virág. A régiak erényeknek nevezték a lélek virágait. A görög bölcs négyet szed díszes csokorba: bölcsesség, bátorság, higgadtság,

igazságosság. Mi virágoknak, a lélek virágjainak látjuk őket, mert a Krisztus véreből sarjadtak s akkor élnek igazán, ha az Ő vére táplálja őket. Pál a nagy apostol ez élő lélekvirágok közül háromból köt csokrot: „megmarad a hit, remény, szeretet, e három“. Ezek által tényleg virágos kertté lesz a lélek, olyan virágos kertté, amelynek virágait maga a Teremtő plántálta lelkünkbe, alkalmat is adván, hogy a virágos kertet ápoljuk, vagy tönkre tegyük. Nehéz feladat volna annak eldöntése, melyik virág a világ legszebb virága. Mindegyik szép a maga nemében. Pál, a nagy apostol azonban a lélek virágai közül kiemel egyet, mikor azt mondja: „legnagyobb a szeretet“. Azért mondja pedig azt Pál, hogy a szeretetet tegyük szívünk közepébe, azt ápoljuk, gondozzuk mindenek felett, az legyen a szemünk fénye. Azt tartsuk szem előtt főleg, mert az életben sem mire sincs annyi szükségünk, mint a szeretetre. Törvények utvonalai között vezet életünk s „a törvény betöltése a szeretet“.

I. A lélek virágos kertjéhez is Pál vezet el minket, meg a törvény egy nagy követelését is ő állítja a szemünk elé: „senkinek semmivel ne tartozzatok“! Pál ezt a parancsolatot elsősorban hívei sajátos helyzetére való tekintettel állítja szemünk elé. Nemcsak, hogy hitetlen világban éltek, de rossz akaratu világban éltek. A pogányság vadászott a hívek életére s életük hibáira. Ha ebben a rossz akaratu világban adosaivá válnak ellenségeiknek, azok kárt tehetnek a Krisztus ügyében. De az is bizonyos, hogy ahol a Krisztus anyaszentegyháza nincs is hitetlenséggel körülvéve, ott is azt akarja nemcsak Pál, hanem maga az Úr is, hogy hívei senkinek semmivel ne tartozzanak, hogy ez alapon megőrizték lelkük teljes függetlenségét. Ma meg épen nagy súllyal esik latha Pál felhívása. Ma a nagy követelések, a nagy tartozások világát éljük. Hágában, a „békevárosban“ állottak pár hét előtt egymással szemben a nemzetek fiai, mint adósok és mint követelők. Milyen szédületesen nagy követeléseik vannak a népek fiainak egymás ellen. Milyen szédületes nagy tartozások kiáltanak hozzánk ugyan onnét. A számokban alig kifejezhető súlyos milliók, mint tartozások hány embernek okoztak álmatlan éjszakát, hány ember kezéből veszi ki a különben is nem nagy falat kenyeret! S ugyanezek a súlyos milliók, mint követelések nem tudnak örömpirt varázsolni azok arcára, akik a követeléseket magukénak mondják.

De ha csak azok a követelések és tartozások volnának, amelyeket a népek képviselői számokban kifejezni akartak! Számrendszerünk elég gazdag és bőséges, hogy azokat kifejezni tudjuk. Ámde a ködbe vesző számoszlopok körül visszajár, mint hazajáró lélek, a múltak emléke. Tizenkét millió ifjú halott kér, kikelve a sírhantok alól, életet, vagy magyarázatot annyi élet feláldozására. Rajtuk kívül az élőhalott nyomorékok, csonkabonkák, özvegyek, árvák, mint újabb követelések, kimondhatatlan adósságok az életen, állanak előttünk.

A végeleáthatatlan sorból újabb tömegek jönnek elő. A népek milliói keresik a világ s az élet elvesztett békességét. „Azt mondják béke, béke és nincs béke“.

Keresik a békét s keresik milliók a békés munkának jutalmát. Jönnek lerongyolódva, részben éhezve egy ígérettel: méltó a munkás a maga jutalmára. Hol van az a hely, ahol a munkás békés munkája jutalmát elnyerheti?!

A gonosz sáfárok követelődző tömegévé alakult a világ. Ha egyik szolga urától jövet találkozik szolgatársával, fojtogatja azt, mondván: fizesd meg, amivel tartozol.

Mikor ezeket a nagy követeléseket, nagy tartozásokat látjuk, az első megnyugvást kereső gondolatunk az: nem a mienk, nem mi vagyunk felelősek mindezért. A népek, nemzetek vezetői kezébe van letéve minden hatalom, azok lelke van a világ minden baján. De alig akarjuk megnyugtatni lelkünket e könnyítő gondolattal, észrevesszük azt, hogy a népeket, a nemzeteket mi alkotjuk. A népek, nemzetek testére, lelkére nehezede követelések, tartozások minket nyomnak, szorítanak. Ha pedig mégis tanakodnánk, érezzük, hogy a paizsos férfiú, az inség itt jár a nagy tartozások, követelések nyomán a mi sorainkban. A nehéz, gondterhes órák beköszöntenek minden házba, minden családba, eljutottak az agg, elfáradt emberek bús karosszékéig, mint az ártatlan kis csecsemők fehér bölesőjéhez; eljutottak sápadt gyermekek szomorú, fénytelen tekintetéhez, mint korán elfáradt ifjak gondterhes arcához.

Amint jönnek-jönnek a végeleáthatatlan tömegek, hozva csudás nagy követeléseket, minden előttünk mennek el, minden nekünk is mondják: „senkinek semmivel ne tartozzatok“, „fizesd meg, amivel tartozol“!

Mennyi követelés, mennyi tartozás, mennyi sóhaj, mennyi fájdalom, mennyi bánat, mennyi keserű panasz, mennyi szomorú vád!

De ha csak azok követelése terhelne minket! Ámde a jövő-menő fáradt tömegek tekintete mind a magasba van emelve. Onnét jöttünk, oda megyünk minden: az örök Atyától, az örök Atyához. Az Ő szemei néznek mindnyájunkra. Ő teremtett mindnyájunkat, Ő váltott meg mindeneket. Összeromboltuk a megteremtett s megváltott világot, nem a magunk világát, hanem a Teremtő Isten szép dicső világát. Onnét is hangzik a szó: „fizesd meg, amivel tartozol“ s a mi válaszunk csak az lehet: „muljék el ellenem való haragod“... „nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivattassam“. Hol van az ember, aki eljusson oda, hogy senkinek semmivel ne tartozzék?! Mindenkinél mindennel tartozunk s gyarló életünk kevés ahhoz, hogy elkészüljünk a nagy számadásra!

II. A kemény paranccsal szemben, senkinek semmivel ne tartozzatok, nekünk csak gyengeségünk, erőtelenségünk van. Ahova nézünk, ahova tekintünk, mindenütt az apostol szavát halljuk: ...„ha jövődöt és minden titkot tudok is, ...ha va-

gyonomat mind felétetem is, ...ha testemet tüzre adom is, semmit az nékem nem használ". A bennem élő törvény arra ösztönöz, hogy senkinek semmivel ne tartozzam, az életem meg arra vezet, hogy örökre adósa vagyok a múltnak, jövődönnek; az égnek s a földnek, rajta családomnak, gyülekezetemnek, egyházamnak, hazámnak anélkül, hogy fejemre nehező szörnyű tartozásomat kiegyenlíthetném: „Oh én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg a halálnak testéből"? Kicsoda szabadít meg a tagjaimban levő aggodalom eme törvényétől? — „Hívj engem segítségül a te nyomorúságodnak idején, én megszabadítlak téged és te dicsőítesz engem". — Mikor vívódásaink legnagyobbak, fehér ruhás angyal jelenik meg előttünk s azt cselekszi, hogy a piros muskátli tovább is üdén virulhat ablakunkban, abban az ablakban is, ahol a homlokot gondok barázdálják, ahol a szívet fájdalmak tépik, emésztik. A fehér ruhás angyal olvasatlan, megszámlálhatatlan kincset tesz a kezünkbe. „Senkinek semmivel ne tartozzatok, hanem csak avval, hogy egymást szeressétek"! „A törvény betöltése a szeretet"!

Meg fogja a vigasztaló angyal kezünket, még halljuk vigasztaló szavát, mikor a kegyelem Uránál megkönnyebbült lelkünkben felfakad a buzgó hála: „Hálát adok Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által"! Ez a számunkra a bizonyos szabadulás, mert tudjuk, hogy „a szeretet soha el nem fogy"! „A szeretet hosszútűrő... s mindeneket elfedez"!

Megenyhül a múlt s jövő, ha a szeretet énekét hallja. Megenyhül az élet meglátogatottja, ha a szeretet szellője éri arcát. Felenged a szemben álló emberek jég szívén a jégkéreg, ha a szeretet lesz úrrá közöttük. Ha karácsony éjjelén az ég szállott le a földre, mivel onnét jött az örök szeretet, most a föld emelkedik fel a mennybe, megdicsőíti s felemeli az örök krisztusi, mindeneket eltűrő, elfedező szeretet.

Minél nagyobb a követelés, a tartozás, annál nagyobb a kegyelem, melyet az égi szeretet táplál s bizonyosan elegendő arra, hogy új eget, új földet láttasson avval, akinek szívében legnagyobb a szeretet.

Életünk kínzó vádja mellett megértjük a szeretet szavát: igen, uram, senkinek semmivel nem tartozom, mert mindeneket megelégtettem a te drága kegyelmi ajándékkal, a szeretettel. Senkinek semmivel nem tartozom, csak neked örök hálával és soha el nem múló szeretettel, mert „Te gyújtasz elmémbe világot, Eloszlatod az éjszakát, Keblemben élesztesz szent lángot, Mely tűr, szeret, Istent imád. Te vagy erős vándorbotom, Te rád bízom támaszkodom".

Ennek a szent lángnak fényében látom, hogy mindenek a Tied a magasságban és a mélységben s Te elégítesz meg mindent s mindeneket kegyelemmel s szeretettel. Szeretlek Uram, mert Te először szerettél engem. Igen Uram, Te úgy szerettél engem, hogy egyszerűen Fiadat adtad, hogyha hiszek benned, el ne vesszem, hanem örök életet vegyek.

A gondokkal küzdő ház ablakát is megnyithi egy muskátli virág, a legfájdalmasabb szívet is meggyógyítja a lélek ragyogó virága, a szeretet... mert „a szeretet soha el nem fogy“!

Fábián Imre
sárszentlőrinci lelkész.

Keresztyén élet eszménye.

Vizkereszt után 5. vasárnap.

Kol. III. 12—17.

Pál apostol a legkeresztyénibb érzéseket jelentő szavak gyöngyszemeit sorakoztatja egymás mellé, s a mindeneknél drágább és ritkább érzéseket az apostol mint egy arany abronccsal, a tökéletesség kötelékével, a szeretettel fogja össze. Az idők távolán át tisztán világítanak felénk az apostol szavaival kifejezett érzések az őskeresztyének gyülekezetének áldott közösségéből. A szavak gyöngyszemeit megőrizte a szent írás, nem homályosította el azokat az értékpróbáló idő, nem ártott nemes csiszoltságuknak sok megpróbáltatás. Értékük csak nőtt, annál inkább, mivel az idő-, a boldogság-, s az eszmény-keresés csak jobban igazolta őket és értéküket egyre becsesebbé teszi a ritkaságuk. A szavak értékjelentése hitünk előtt ma is a régi; a könyörületesség, jóság, alázatosság, szelidség, hosszútűrés, megbocsátás és a szeretet ma is fémjelzői a keresztyén életnek. Az az érzésem, hogy a keresztyéni élet hitelességét igazoló erények ma nagyon ritkák, a gyöngyszemek szétgurultak, a szeretet összefogó aranypántján csorba esik, sőt az ősi bűn hamis gyöngyszemeket akar a valódiak helyébe helyezni, amelyek épp oly csiszoltaknak, épp oly szikrázó fényűeknek látszanak, mint amazok. A különbség csak az, hogy az egyik valódi, a másik utánzat. Az egyik Jézus kezéből, a másik a világ kezéből került ki. Az egyik az Isten és a Jézus Urunk iránti, a másik a világ iránti szeretetből támad.

Legenda szól arról, hogy a régi keresztyén korban a hit a szent gyermeknek szoboralakját megkészítette és egy kápolna oltárán elhelyezte. A naív hit ékes ruhába öltöztette a szent gyermeket s glória gyanánt aranykoronával ékítette a fejcskékét, s az arany koronára e szavakat karcolta: „Az én országom nem e világból való“. A kápolna falait képek borították, amelyek arról adtak bizonyosságot, hogyan mentett meg a kis gyermek sok embert tengeri viharból, hogyan gyógyította a betegeket és mikép segített sokféle szerencsétlenül abból az országból hozott erejénél fogva, amely ország nem e világból való. Egyszer egy utazó hölgy vetődött a kápolnába és minden mértéken felül megkivánta a szobrot. Elkészítette hát a szobor tökéletes mását, amelyen azonban hamisítvány volt az ékesség,

arannyal bevont pléh volt a korona, de hogy a másolatot az eredetitől valami megkülönböztesse, a koronára a hölgy ezt karcoltatta: „Az én országom csak e világból való.“ Azután egy óvatlan pillanatban a hamisítvánnyal elcserélte az eredetit. Amikor az igazi Krisztus-szobor egy reggel visszatért, a kápolna küszöbén megállt, kezecskéjében tartva még annak a csengetyűnek huzóját, amellyel az alvó papokat felébresztette, hogy beengedjék, döbbenne vette karjára a kápolnából kilépő barát a gyermek-Jézus szobrát s még nagyobb megdöbbenéssel fedezte fel az utánzatot az oltáron, s a hamisítvány felírását kibetűzve, azt a Capitolium ormáról a mélybe dobta, — levetette a magasságból a mélységbe, a világba s amíg az igazi Krisztus szobor tovább is a szent helyen maradt, addig hamis utánzata bejárta a világot. . .

Ékes lelkiruházatokot szerzett nekünk az Úr. A könnyörületességét megszötte a betegek gyógyításakor, az irgalmasságát a megbocsátásokban, a jóságát a mindenkori segítségre készségben, az alázatosságát az Isten akarata előtt való meghajlásban, a szelídség köntösét a meghurcoltatások tüzes és megalázó próbájában, a hosszútűrését a Gecsemánétól a Golgotáig, a megbocsájtását a keresztfán. E lelki köntösöket az apostol keze az olvasott szent igékben felemeli és átadja az őskeresztyén gyülekezeteknek, hogy a lelkek öltsek magukra azokat. Ahol keresztyén gyülekezet volt: e tiszta lelki ruházatok nem hiányoztak s csak ott lehet eszményi élet, szeretetteljes közösség, ahol a léleknek e ruhái meg vannak. De nem úgy érezzük-e, hogy a Jézus Urunk által szőtt és hátrahagyott lelki köntösöket szétzaggatják, meghamisítják, kicserélik!? A szelídség helyét elfoglalják a társadalmi formák, a képnélküli keretek. A barátság gyakran nem egyéb megtévesztős, udvarias modornál. A jótékonyság sokszor nem a valódi könnyörületesség hajtása, hanem csak a számításé, a világ előtti tetszeni-akarásé. A publikánusi megalázkodás köntöse alól farizeusi képmutatás ütközik ki. A békesség néha csak harc közötti fegyverszünet. Az egyetértés lelki köteléke helyén a gazdasági érdekkapcsolatok józan számítását látjuk. Az Isten iránti bizalomban gyökerező megalázkodás helyébe emberi méltóságvesztő, hizelgő, férfiatlan számítás lép. Amint a legenda Krisztus szobrát cseréli ki, úgy cserélik ki a valódi keresztyén erények ékességeit álékességekkel, az eredetihez hasonló, de csak utánzott, értéktelen szemfényvesztő erényekkel. S ha ezzel megelégednék az emberi gonoszság! De sok tekintetben minden álöltözet nélkül, szemérmetlenül kérkedik a bűn.

Amig Pál apostol és az első keresztyének azon fáradtak, hogy valósággá tegyék a keresztyén élet eszményét, hogy egy lelki Jeruzsálemet alkossanak meg, ahol a szavak mögött valóság van és természetes összekötő törvény a szeretet: a mai kor a lelki Jeruzsálem, az eszményi keresztyén élet helyébe nem egy vonatkozásban gyilkos, ember- és esz-

ményölő Jeruzsálemet teremt. A mai kor arculatán alig tudjuk felfedezni az eszményi élet vonásait. Hallunk szavakat, szent jelentőségű szavakat, de ritkán látunk mögöttük valóságot s néha már a szent Lélek elleni bűnné fajul az a gonoszság, amellyel a legszentebb szavakat a legalantasabb érzések elfedezőjévé teszik. Avagy nem találkozunk-e gonosz nyelvek ártalmával, hazugság kigyófogával, rágalmak, megszólások fulánkjaival? Nem ólálkodik-e közöttünk az irigység? Nem találkozunk-e példákkal, hogy „Isten nagyobb dicsőségére“ címmel embert ember ellen nevelnek? Nem folyik-e fegyver nélküli üldözés, vértelen béke-gyilkolás?! Óh, Jeruzsálem, te, ki megölöd a keresztyén élet eszményeit!...

Amikor egy-egy letűnt nemzeti nagyság alakja felé az alaptalan gyanusítások kavicsait dobálják, tiszta alakokat a meggyanusítás saráival beszenyeznek, amikor a szabadsághősre ráfognak: lázadó: mindekkor nem azt a lelki Jeruzsálemet építjük, amelyiket az őskeresztyének megalkotni igyekeztek, nem azt, amelyiket áldottá tesz az Úr szelleme, lelki uralma, hanem azt a másikat, a gyilkost, az eszményrombolót, az emberölőt. Nem azt a Jeruzsálemet, amelyet megszentel az Úr lábanyoma, hanem azt, amelyik az Urat megfeszítette a Golgotán. Amikor az erényt kigúnyolják, a gyermekek lelkébe konkolyt hintenek, a szemérmertlenség kendőzetlenül jár az uccákon s egy megromlott közszellem miazmáit beszívott társadalom szakít a mult tisztas tradícióival, s erkölcsi gyökeret nélkülöző új szokásokat ültetnek az erős ethikai gyökérzetűek helyébe, — akkor nem az alázatosság, nem a békesség, jóság birodalmát gyökereztetjük, hanem a farizeusok Jeruzsálemét segítjük megépíteni, amelyik mindenkor megölte e prófétákat. Amikor a munka iránti tisztelet leromlik, alázatosan görnyednek a vagyon, a hír, a rang, az előremenetel bálványá előtt, amikor az elfogultságok válaszfalait emelik embereket egymástól elkülönítő korlátúl, amikor a szó nem az igazság mélységes forrásából, hanem az irigység és a hizelgés, a gőg és a szolgaság mocsaras megfertőzött területeiről fakad, amikor karjainkat nem a végtelenség, hanem a férfiatlanság, a vallás megtagadása árán vásárolt előnyök felé tárjuk: mindenkor megöljük a legegyszerűbb, a legtermészetesebb keresztyén erényeket. Amikor szent alakulatok a bennük rejlő belső, milliókra ható erőket nem arra értékesítik, hogy az embereket, a nemzeteket, az egyházakat egymáshoz közelebb vigyék, s a vallási békesség a szeretet, az Isten előtti egyenlő valóságunk érzetével lerontsanak közöttünk minden gátat, hanem még azt is, ami bennünk természetesen és nemesen emberi nem csak hogy a vallás, hanem még a humanitás szintje alá buktatják, s így szinte kegyetlen és barbár mélységekbe süllyesztenek, ahelyett hogy bennünket égi magasságokba önmagunk fölé emelnének: a békesség-gyilkos, a türelmetlen Jeruzsálemet ültetjük el magunk közé... Milyen messze vagyunk mi attól a keresztyéni eszménytől, amelynek határ-

vonalaít Pál apostol azokkal az egyszerű szavakkal jelöli meg.

A legendának meghamisított szobor-alakja bejárta a világot, de épp így járnak a világot azok a tanok is, amelyeknek a hamisított szobor a szimbolikus kifejezője. Jézus tanítása gyanánti új tanításokat dobnak a világba s azt mondják, hogy ezek Jézusibbak az egyházak által hirdetett evangéliumi tanításoknál. S amíg a Názáreti szelleme csodákat mível, tűrővé teszi a szenvedést, megszeni a bánatot, megnyugtítja egy másvilági igazságszolgáltatás hitével a méltatlanságot szenvedő becsületességet, az ebből a világból való bölcsesség tana is bejárja a világot és megveszteget sok szíveket. Magáról állítja, hogy szintén csodákat mível, egyértékűeket a Jézuséival, mível hogy az is igyekezik ledönteni az emberek közötti válaszfalakat, mível hogy ez is hirdeti, hogy a szenvedésen enyhíteni kell s hogy ne legyen nélkülöző, mível ez is a társadalmi jótékonyság gondolatával jár. Az egyezés néha szemfényvesztően hű, — a kettő között azonban oly óriási az érték-külömbőség, mint a valódi ékkő és a hamisítvány között.

A ker. élet eszményét ma sem tudjuk hűbben kifejezni, mint Pál a. A lélek nem öltözködhet tisztább, Istennek tetszőbb ruházatba, mint amilyen az alázatosság, szelídség, megbocsátás. Ezek az érzések viszont — ha valódiak — sohasem lehetnek el a szeretet nélkül, különben széthullanak, mint a drágakövek, ha kivesszük azokat a foglalatból. Azt a szeretetet pedig, amelyik összefoglalja az eszményi élet föltételét képező érzéseket és erényeket: — Jézus adja. A szeretet legmélyebb gyökérszála Jézus szellemébe, tanításába fogóznak, s rajta keresztül az Istenbe, a vallásosságba. Épp ez adja meg hitelét, erőteljességét és hamisítatlanságát az eszményi élet föltételeit képező érzéseknek, s épp ennek hiányában válik a jézusi szeretet körén kívül támadó minden tan, erény- és eszményhirdetés illuzóriussá, hamis pótlékká, szemfényvesztő hazugsággá. S ha van egyházi alakulat, amely nem a keresztyéni élet eszményére nevel, ez csak úgy lehetséges, hogy kilépett a Jézus szelleméből táplálkozó, az ő szeretetében gyökerező érzések köréből. Ez viszont a tanításnak roppant veszedelmes formáját adja, amely ellen küzdenünk kell, — küzdeni, hogy a Jézus nevével ellátott oly lelki öltönyöket áruljanak, amelyek alatt a legnagyobb fokú hizelgés, gyűlölség, rontás rejtőzik. Ez egyenlő Jézus tanításának meghamisításával, végeredményében a vallás, Jézus Urunk, sőt az egész keresztyénség hitelének rontásával. A társadalmi, gondolat-, eszmeáramlatok hatására kiváltódott eszményi élet-föltételek legtöbbje csak olyan szinpadi díszlet, amelyik hegyormokat ábrázol, de tudjuk, hogy az csak papírmásé, vagy hitvány vászon. A Pál apostol által megjelölt erények gránitok, amelyeket a szeretet szelleme fog össze hegyláncolattá, s egyik oromról a másikra lehet eljutni, a könyörületről a jóságra, a jóságról az alázatosságra, erről a szelídségre, hosszútűrésre, megbocsátásra és szeretetre s az egész fölött a békesség szel-

lemi levegője úszik. Ha ezt a világot járjuk, úgy mindent csak Jézus Urunk nevében fogunk cselekedni, — másképp cselekedni nem is leszünk képesek, úgy Krisztus beszéde fog közöttünk lakozni minden bölcseséggel telt bőséggel, s a szeretettel és békességgel telt szívekből a maga bőségén kiáradó tanítás, intés, dicséret és lelki élet fog kiáradni. Mert amint minden érzés, amelyik bennünket az eszményiség világába emel, Istenben kezdődik, úgy az ő dicséretével benne végződik. Az ilyen élet viszont más eszményi életet is fog nevelni. A bennünk felgyúlt élet más életeket is fel fog gyújtani, s a magunk lelkesége másokra is átcsap. Így épülhet ki a bibliát olvasó családokból evangéliumi egyház, eszményi élet, egy szent organizmus, csak az így növekvő lelki élet hullámai sodorhatják el a hamis bálványokat, az álerkölcöket, és segíthetnek el ahhoz, hogy közeledhessünk a keresztyéni élet teljességéhez, ahhoz, amikor Isten lesz minden mindenekben.

Kutas Kálmán
szegedi lelkész.

Romlandó életet romolhatatlan koszorúért.

Hetvened vasárnapra.

I. Kor. IX. 24—X. 5.

Pál apostol második missziói útját járja. Makedóniát már elhagyva Akhájába igyekszik, fáradságot nem kimél, pihenést nem tart, pedig teste gyenge, erőlen, „a testébe adatott tövis gyötri“, (II. Kor. XII. 7.) de a lélek ereje hatalmasabb, szinte tehetetlen vele szemben s mennie kell. Miután Athénben „az ismeretlen isten“ felől táplált homályos felfogást világos látássá magasztosítja, — a csaknem egyenesen vezető országúton Korinthus felé igyekszik. Azt merem feltételezni, vágyódik oda! Bizonyosan sokat hallott e városról. Híressége messze földre terjedt; egész közmondássá vált: korinthusi módra élni.

Ismerkedjünk meg mi is közelebbről e nagyszerű várossal. Korinthus Akhája római provincia gazdag és virágzó fővárosa. 146-ban Kr. e. a rómaiak elpusztították, de rohamosan ismét talpra áll. Kedvező fekvésénél fogva a régi világ kereskedelmi gócpontjai között első helyet foglal el. Kelet és nyugat kereskedelmének ügyes közvetítője. A hellén kultúra igazi képviselője. Nemcsak gazdasága hatalmas, hanem fényűzése és bűnösége is égbekiáltó. Az apostol leveleinek egyik kiváló magyarázója (W. Bousset) a régi világ Párisának nevezi. Annyiféle a lakosságának fajkeveredése, hogy a többi görögök sokáig nem is tartották őket igazi helléneknek.

Amikor ismét újjáépült, veteránusok és szabadon bocsátott rabszolgák népesítették be. De a telepítések nyomán az idegen

kultuszok sem maradhattak el. Az egyiptomi Isis és Osiris kultusz; az Aphrodite tiszteletére emelt templom erkölcsstelenségei jól megvoltak ugyanazon város falain belül. Két tenger mellett fekvő kereskedelme kezdettől fogva sok zsidót is vonzott oda. A filozófia és az erkölcsstelenség utcáin közismert volt. Úgyhogy egy akkori közmondás szerint: „Nem mindenkinek van kedve Korinthusba utazni.“

Aki azonban ismeri Pál apostol lelkületét, a Krisztus ügye iránti olthatatlan buzgalmát, az bátran megkockáztathatja eme különösen hangzó állítást: „Mindezek ellenére ő vágyódott Korinthusba! Sietett oda azzal a lelkülettel, amellyel az Isten angyala az ószövetség tanúsága szerint Sodoma és Gomorába ment, hogy a földi pokolnak borzalmaiból kimentse azokat, akiknek lelkében még ott pislákol az Isten képére teremtett embernek tisztább és világosabb életre hivatott szikrája. Menteni megy az apostol is lelkeket a fényűzés, paráznaság és istentelenség kénköves, fojtó tűzéből. Hogyne igyekezne oda, ahol csak a test lakott jól, de a lélek epedő szomjuságban és sorvasztó éhségben emésztődik.

Egy újabban felfedezett delphii felirat alapján megállapítható, hogy a K. u. 50-ik esztendő elején meg is jelent ott. A szentírás szerint Aquilla és Priszcella, kik Rómából odaűzött zsidók voltak, szívesen fogadják. Másfél évet tölt velök. Hogy élhessen, sátort készít és hogy gyülekezetet szervezzen, nap-nap mellett buzdít, tanít, térít a zsinagógában; amikor pedig onnan kitiltják, a mellettük lévő házban. Munkája eredményes lesz; az egyszerűbb, szegényebb nép nagy számmal csatlakozik hozzá, úgy annyira, hogy a zsidóság vezetői a római felsőbbbséget kérik fel hathatós közbelépésre, de kérésük eredménytelen marad.

Az apostol működésének eredménye: szép számú, fejlődés-képes keresztyén gyülekezet. Boldog érzésekkel megy tovább és tovább.

Egyszer azonban kellemetlen hírek jönnek Korinthus felől. Széthúzás, pártoskodás van a gyülekezetben. Egyik Pál, másik Apollós, harmadik Krisztus pártinak vallja magát. Egyesek erkölcsi élete is kifogásolható. Az eledelek felett is vitatkozás folyik. Egyszóval nem marad más hátra, mint levélbeli utasításokkal, intelmekkel ismét rendet teremteni és a földi mulandó dolgokról az örökkévaló értékekre figyelmeztetni a korinthusiakat.

A felolvasott szent ígék is ebből a levélből valók. Értékes gondolatai csaknem minden keresztyén számára felbecsülhetetlenek. Hogy ez előttünk is nyilvánvaló legyen, vizsgáljuk meg azokat közelebbről és szívleljük meg az Apostol intését:

Előttünk a küzdés, előttünk a pálya.
A célnál romolhatatlan koszorú vár.
Úgy viaskodjunk, hogy azt elnyerhessük.

I.

Ugyanez történik az apostollal, ami levélfírás közben velünk is igen gyakran meggesik. Közös emlékek, együtt átélt tapasztala-

latok túlulnak az emlékezetbe, ahol megújulásukkal a lelki kapcsolatnak eleven erejével kölcsönösen megértőleg hatnak.

Pál korinthusi emlékeiből valóban megragadó képet szemléltet a felolvasott szent ige. Egy és fél évi ottani tartózkodása alatt többször megnézhetette a világhíres isthmosi játékokat, amelyeket annak idején Korinthusban tartottak. A mai sportlázás világban könnyen elképzelhetjük, hogy a mérkőzések szemlélésére sietett nemcsak Korinthus apraja-nagyja, hanem a messze földön élő kíváncsiak és sportkedvelők tömege is.

Ott látom Pált. Szerényen meghúzódva áll a tömegben. Látja a versenyzők erőfeszítését. Feszülnek az izmok és inak csaknem szakadtig. Ügyeskedik a kar, fut a láb. A mérközők izgalmá már a tömegre is átragad. Csak egy-két mozdulat és pillanatok mulva győzelem. A győztes fejét zöld koszorú díszíti. Az egész tömeg ujjong örömeiben. Tiszteletére mindenki feláll és boldog büszkeség dagasztja a hősi keblet. Az apostol pedig elgondolja csendes magában, mennyi hiú tülekedés, mennyi megfeszített erőlködés, mennyi túlzott izgalom, mennyi célvesztett lelkesedés: tulajdonképen egy romlandó koszorúért!

Akkor talán nem szólt róla senkinek, de most itt az alkalom; megmondja, megírja nekik. Nem mond ezzel újat a korinthusiaknak. A város térein bölcselkedő nép-filozófusok nem egyszer megmagyarázták, kifejtették már a körük gyülekezett szomsjas-lelkű hallgatóságnak: Ime korinthusiak, ilyen az élet. Küzdés, versengés, viaskodás csupán. És miért: egy hervatag, romlandó koszorúért...

Most azonban nem ügyes elmetornászok nagyhangú kijelentéseiből, hanem attól is hallhatják e megállapítást, akinek szavait nem hiú népszerűség, vagy alacsony anyagi haszon diktálja. Ismerik komolyságát, felfogását, életcélját. Hítető álnokság soha el nem hagyta száját, amit mond, az bármikor nyugodtan mérhető az igazság érzékeny mérlegével. Ha pedig a bizonyosság pecsétje kell, akkor nem lehet drága az élet sem!

Senkisé kételkedhetik tehát állításában. Korinthusiak! Az élet küzdés, az élet hatalmas versenypálya!

És mi sem bizonyítja jobban az apostol megállapításának örökbecsű igazságát, mint az, hogy a mi életünkre is minden nehézség nélkül alkalmazható-e gyakorlatilag is alátámasztható ítéletmondás.

Szükséges-e annak bizonyítása, hogy az élet küzdés a földi aréna kegyetlen pályáján? Születésünk óta folyik a létért való harc anyagi és szellemi téren egyaránt. Komoly tudósok szigorú felfogása: az élet szüntelen küzdelem.

Ha csak néhány percre állunk is meg valamely világváros szédületes forgatagában, rohanó járművek, siető emberek tarka képe vonul el előttünk. Mindenki siet, igyekszik, mert az élet nem ismer tétlen megnyugvást. Élni csak az tud, aki versenyre kel a száguldó idővel és közben két könyökkel törtet fájának, nemének érvényesülése érdekében.

Reánk köszönt a reggeli nap; új küzdelmet hoz. E szó: ember, harcost jelent. Megszoktuk már. És talán senkinek sem jut eszébe komolyan megkérdeni, miért e küzdelem, e csaknem mindenek harca mindenek ellen? Hová vezet e szünni nem akaró őrült viaskodás?

Még a háború előtt történt, hogy az orosz rendőrség valami fosztogatásból kifolyólag száz parasztot letartóztatott és éjjelre olyan börtönbe zárt, amelynek csak egy szűk padlásablaka volt. A bebörtönözés után néhány órával ezek a szerencsétlenek hörögni kezdtek a megmérgezett levegőben. Nemsokára őrült küzdelem fejlődött ki. Az élni akarás ösztöne mindjobban és jobban kínozta őket. Egymást tiporva és taposva igyekeztek a szűk ablak felé, hogy levegőhöz juthassanak. Reggel pedig, mikor a rendőrök az ajtót rájuk nyitották, rettenetes látvány tárult szemük elé. Nagy halom holtest tetején három megőrült életbenmaradt a száját az ablak felé tartotta, hogy levegőhöz juthassanak.

Ime, ilyen vége is lehet az élet-küzdelem szakadatlan kegyetlenségének. Amikor az apostol küzdelemről, viaskodásról, az életpályán való versengésről beszél, nem ily tragikus kifejlésre gondol. A keresztyén ember harca nem az életfenntartásért vívott észbontó harc. Világos célkitűzéssel indul a harcnak. A célnál romolthatatlan koszorú vár. Ezért küzd ő; ezért küzdünk mi is mindannyian, akik vele együtt a Krisztus jóvitői kell, hogy legyünk.

II.

Az apostol emlékezteti a korinthusiakat a versenypályán látottakra. Valószínűleg nem becsülte le soha azokat a jellemnevelő és nemzeti eszméket ébrentartó viadalokat, amelyek ott játszódtak le szemük előtt. Ki tagadhatná, hogy a sportnak megvannak testet s lelket egyformán alakító s nemes irányba fejlesztő áldásos hatásai? Azonban a felolvasott szent lecke egyetlen gondolata egész határozottan azt árulja el, hogy a nagy erőfeszítésnek, erős tusakodásnak, Pál szerint, a végső célja és sóvárgott versenydíja mégis csak egy romlandó koszorú. Lehet az díszes, vagy egyszerű, de csak romlandó.

Csak romlandó; mégis hányan és mily hevesen küzdenek érte! Az élet arénáján viaskodók nemcsak akkor, hanem gyakran ma sem sóvárognak más után. Rövidlátó lelkeknek elég a hervatag, romlandó koszorú. Egész életüket ennek elnyerésére áldozzák. Hogy futnak hírvirágot szedni gyöngyös koszorúba. Hírnév, dicsőség? Lehet-e ennél ékesebb dísz a futásban kiverajtékelt homloknak? Kicsinyes lelkű emberek tömege hódol a győztes előtt az irigység ügyesen leplezett kaján érzetével. Azonban hervadjon csak el a díszes koszorú, előttünk áll a bukott hős fájdalmas vallomása: „Az embernek minden dicsősége olyan, mint a fű virága. Megszárad a fű és virága elhull.” (I. Péter I. 24.)

Romlandó koszorú! Hányan küzdenek érte a jólét, gondtalanság virágos mezején. Mi az élet célja? Múló értékeknek gúlarakása az egész életen át a bizonytalan jövő pánccelos emberével szemben. Az arany- és ezüst levelekből összekovácsolt koszorú romolhatatlan: örökéletű. De ha eljő a kellemetlen pillanat, amelyben elkészül a halotti köntös, s pusztá szokásból zsebek nélkül kell magunkra öltönnünk, a pengő érkoszorú is itt marad és gondterhes, disztelen homlokkal kell megjelennünk amaz igaz Biró előtt, akinek lábaihoz borulva bűnbánólag valljuk be: Romlandó, mert az enyészet martaléka minden csillogó aranykoszorú. Igen gonosz veszedelem a nap alatt: az ő urának veszedelmére tartott gazdagság. (Préd. V. 13.)

Romlandó koszorú! Hányan rohannak utána az élet cirkuszi porondján. A lelki vakság sötétjében észre sem veszik, hogy már csak a bohócok szánalmasan szomorú komédiáját játszik öntudatlanul. Mindenáron elől: ez a cél. Ézért érdemes küzdeni, futni, rohanni: ha úgy szükséges, összeroskadásig. Végül egy eltévesztett élet áldozatával drágán fizetnek azért a marokni hervadt levélért, amelyből egykor romolhatatlannak vélt koszorúik fűzettek össze.

Mi mindent nem áldoznának fel az élet harcosai, hogy romlandó koszorút nyerjenek. Pál azonban romolhatatlanról beszél. Ilyet is ismer. Egész életét ennek elnyerésére szánja oda. Világnézetének egyik alappillére. Tanításának forgó tengelye. Mi pedig romolhatatlan koszorút nyerjünk! Nemcsak ő, hanem mi is mindannyian keresztyének, az Úr Jézus követői. A keresztyén életfelfogásnak örökbecsű drága kincse az, amilyennel egyetlen vallás sem gazdagíthat. Hogy csak a három világvallást vegyük szemügyre a legmaradandóbb értékük tekintetében.

Buddha vallása főcélját a nirvána elérésében látja. Amikor e földi életben lemond az ember minden élni akarásról és teljesen vágyak nélkül önmegtágadó mámorban egyesül valami személytelen őserővel: ez volna az elérhető legnagyobb boldogság. Bölcs, gondviselő Istenről, kinek lényege a szeretet, szó sincs náluk. Különbözik az egész felfogásuk zavaros s eddig a nirvána fogalma sem tisztázott teljesen.

Mohamed vallása a földi életet kopirozza a túlvilág elgondolásánál. Minden elképzelhető földi öröm várja a mohamedánt a halál után.

Mily tiszta és világos ezek mellett a keresztyénség felfogása. A leggazdagabb életnek is csak annyi az értéke, amennyi benne az örökélet számára maradandó. Örökélet — ez a romolhatatlan koszorú, amelyért Pál fut, viaskodik, sanyargatja testét. Örökélet! van-e legalább egyetlen sugara lelkünkben? Küzdünk, futunk mi is, viaskodunk csaknem a kétségbeesésig. Miért? Romlandó, vagy romolhatatlan koszorúért? Pedig mireánk az örökélet romolhatatlan koszorúja vár. Az apostol felolvasott hasonlata épen a benne rejlő némi ellentétnél fogva megkapó.

A korinthusi versenypályán csak egy nyerhette el a koszorút, a keresztyének számára azonban kivétel nélkül mindenkire az örökélet koszorúja vár. Ezt vallja Pál is, amikor azt hirdeti, hogy az igaz Bíró nemcsak neki, hanem megadja mindazoknak is, akik vágyva várják az ő megjelenését. (II. Timoth IV. 8.) Ebben a tudatban úgy viaskodjunk tehát, hogy azt elnyerhesstük.

III.

A romolhatatlan koszorú mindnyájunkat vár, de az értevaló futás közben oly hamar eleshetünk. Az apostol a felolvasott szent ígékben a keresztyéneknek a pusztában vándorló zsidók szomorú példáját említi megszívlelendő figyelmeztetésül. Az elbizakodás veszélyében veszteglők intésére párhuzamot von a keresztyének és a zsidók Istentől nyert lelki ajándékai között. Nemcsak a keresztyének részesei az isteni kegyelemnek a kezeség és úrvacsora által. A zsidók is részesültek a kezeség bizonyos nemében. „Mindnyájan Mózesre keresztelkedtek meg a felhőben és a tengerben.“ (I. Kor. X. 2.) Amint a keresztyének az isteni kegyelem vizébe alámerítették, úgy a zsidók is a felhőben és a tengerben kereszteltettek meg, ahol szintén jelen volt Isten kegyelme. „És mindnyájan egy lelki eledelt ették; és mindnyájan egy lelki italt ittak, mert ittak a kősziklából, amely követi vala őket, a kőszikla pedig a Krisztus volt.“ (I. Kor. X. 3—4.) Azaz Krisztus lényé töltötte meg a pusztai manát, e mennyei kenyeret (105. Zsolt. 40.) és a kősziklát, amelyből az üdítő víz fakadt. Mégis a többség a cél előtt a pusztában hullott el.

Megvan tehát az elhullás, az időelőtti elesés veszélyének lehetősége a keresztyének számára is. El ne bizzák magukat a korinthusiak, de mi, mai hallgatói sem, erre int az apostol óvó és irányító szavaival. A romolhatatlan koszorú elnyeréséhez nem elegendő a Krisztus egyházába való tartozás kényelmes külsősége. Pál testének sanyargatásáról és viaskodásról beszél. A görög bajnokok rendszerint 10 hónapig edzették testüket a viadalra. Előírt életmódot folytattak; lemondtak bizonyos ételekről és italokról, szórakozásokról, örömeikről. Sokféle áldozatot hoztak az elnyerendő dicsőség érdekében.

Ime korinthusi keresztyének — így tanít Pál -- nektek is le kell mondanotok a bálványáldozati lakomákról, (I. Kor. X. 14.) és sok mindenről, ami botránkozást kelthet, (I. Kor. X. 32.) ami a győzelmet kétségessé teheti.

A meggyőző érvelés halálos komolyságával hatnak e szavak miránk is. A feltárult nagyszerű ígélet, a várakozás rendületlen reménye feltételekkel teljes figyelmeztetéssé alacsonyul. Bizony viaskodnunk kell ama romolhatatlan koszorúért; viaskodni, vagdosni. Pál is viaskodik, de nem levegőt vagdos. (I. Kor. IX. 26.) Példáján okuljunk. Biztos, határozott ütésekkel mérjük mi is, amelyek talán sokszor nagyon fájdalmasak lesznek, mert önmagunkat érik ökölcsapásaink. Szenvedélyünket, tisztátalan-

ságunkat, nyílt és titkos bűneinket kell biztos ütéseinkkel földre teríteniünk. Mindenki maga tudhatja legjobban, hová kell vágnia. Lehet, hogy a testnek sanyargatása lesz ez, megtartóztatás a test kívánczóságától, a szemek kívánczóságától s az élet kevélységétől — amint Augusztinus őszintén bevallja; de enélkül nem nyerhetünk győzelmi koszorút, mert ne feledjük, hogy ez megismert valójában sokszor csak levelekkel borított töviskorona.

A nagy apostol ezért sanyargatja testét. Ha kell, a martirok sorsát is örömmel vállalja. A jézusi rettenthetetlenség erejével úgy fut, mint nem bizonytalanra. (I. Kor. IX. 26.) Az örökélet romolhatatlan koszorúját látja lelki szemeivel. Élete ahhoz felfelé ívelő nagyszerű pálya s nincs előtte érték, amelyet el ne vetne magától, ha érzi, hogy emelkedésében veszedelmesen a föld felé húzza.

Van-e a mi életünknek ily határozott célja, amelynek eléréseért a legnagyobb áldozattól sem riadunk vissza. A legnagyobb áldozattól, amely a végeredményképen az egész földi élet lassú felemésztését jelenti ama romolhatatlan koszorúért: az örökéletért. Időnk és erőnk nem végtelen a földi élet hosszabb, vagy rövidebb tartalma alatt. Mire használjuk fel? Apró értéktelen, tiszavirág életű eredmények kiharcolására, vagy a legnagyobb cél, az örökélet elérésére?

A jelenkor egyik mélygondolkozású theologusa azt mondja: „Az életnek legfőbb tanulsága az, hogy választanunk kell!” Pál apostol is, bár más szavakkal, erre szólít fel a felolvasott szent igékben. Romlandó, vagy romolhatatlan koszorú után futsz-e az élet hatalmas versenypályáján? Választanod kell! Az életenergia folyton fogy napjaiddal együtt. Nincs idő a tétovázásra. Határozz azonnal és áldozd fel napról-napra az ügyis romlandó életedet ama romolhatatlan koszorúért: az örökéletért Ámen.

Labossa Lajos
debreceni vallástanár.

† Elég néked az én kegyelmem!

Hatvanad vasárnapra.

II. Kor. 11, 19—12, 9.

Kiváló embereknek az életrajza mindig hasznos és tanulmányos olvasmány. Különösen pedig önvallomásaik, ha azok őszinték, igazak; s nem azzal a céllal íródtak, hogy gyöngeségeiket elhallgatva, hibáikat kisebbítve, erényeiket pedig túlozva, szebb színben tüntessék fel magukat a világ előtt. Nincs az a regény, amely érdekesebb és áldásosabb hatású lenne, mint az emberi léleknek ilyen bizalmas, nyílt elénk-tárása. Amikor bepillantást nyerhetünk azoknak az örömeknek és fájdaloknak, kísértéseknek és tusakodásoknak, reményeknek és csalódások-

nak, bizakodásoknak és csüggedéseknek, győzelmeknek és küzdelmeknek a titkos, szövevényes tömkelegébe, melyek a szívet eltöltik s mozgatják. A történelem lapjairól élénk lépő nagy alakok, kik életük külső folyásában, tetteikben talán oly messze-távól és annyira magasán állanak fölöttünk: belső lelki világuknak az ismerete által egészen közel férkőznek a szívünkhöz. Éreztük, hogy ők is emberek; husból és vérből való emberek, mint mi. S a hideg fény, mely a történelmi távlaton keresztül alakjukat körülragyogja, emberi mivoltunk közelsége által egyszerűre melegeget nyer. Hogy példát is említsek s ezuttal csak a Bibliánál maradjak: Dávid király nagysága, dicsősége, hatalma bámulatra ragad; de zsoltárvallomásai, melyekben leplezetlenül tárja fel lelkének titkait, gyarlóságait és fogyatkozásait, mennyivel jobban meghatja, megindítja a szívünket. Vele panaszkodunk, vele vívódunk, vele kesergünk, vele reménylünk mi is.

Ilyen bizalmas önvallomást tesz Pál apostol a felolvasott igékben. Saját magáról, a maga tetteiről, fáradaimairól, belső küzdelmeiről, aggodalmairól, gyengeségéről ír. Kissé szokatlan ez, különösen az Újtestámentomban, mely tulajdonképen Jézus életének, dicsőségének s váltságának a története. És még feltűnőbb éppen Pálnál, aki a maga egyéniségének háttérbe szorításával, másról tudni sem akar, csak a megfeszített Krisztusról. (I. Kor. 2, 2.) S most ezt az egész esztendőben leghosszabb epistolai szöveget, sőt még az előző és utána következő részt is magának szenteli... Komoly és nagy oka volt Pálnak erre. Ellenségei ugyanis kétségbevonták az ő apostoli hivatását, mint aki Jézusnak nem volt a tanítványa; sőt üldözte a Krisztus anyaszentegyházát. Ezzel a váddal és rágalommal szemben tartja szükségesnek rámutatni arra, hogy őt a Krisztusért végzett odaadó, hűséges munka s a Krisztusért kiállott veszedelmek és szorongatások, az általa alapított gyülekezetekért való naponkénti zaklattatása és gondja, az Istennel való csodálatos közössége s tőle nyert látomásai és kijelentései avatják apostollá. Tehát, amikor Pál itt magáról ír, amikor a saját tetteire hivatkozik s lelkének a titkos rejtekébe bepillantást enged, ezzel nem egyéni célt szolgál, hanem mindezt a Krisztusért teszi. Aminthogy különben is végigvonul szavain az a tudat és meggyőződés, hogy azokat a cselekedeteket ő általa az Isten kegyelme végezte s az ő gyengeségét és erőtlenségét az Isten kegyelme pótolta ki. Azért mondja is egy más helyütt: Isten kegyelme által vagyok, aki vagyok (I. Kor. 15, 10.); s amit munkálkodtam, azt nem én, hanem az Istennek velem való kegyelme művelte. Az a kegyelem, melyre vonatkozólag itt azt a biztatást és bátorítást nyeri az Úrtól: *Elég néked az én kegyelemem!*

Lássuk: Miben nyilvánul ez az isteni kegyelem Pál apostolnál? Abban, hogy: 1. küzdelmei, szenvedései közt tud dicsekedni; 2. dicsekvésében pedig tud alázatos lenni.

1.

Szinte beleszédül az ember, amikor olvassa, vagy hallja azokat a veszedelmeket, vereségeket, megostoroztatásokat. szenvedéseket, fáradtságokat, nyomorúságokat, nélkülözéseket, zaklattatásokat és gondokat, amikről Pál apostol a mai szent leckében ír; amiket hittérítő utazásai közben vízen, szárazon, hajón, börtönben, városban, pusztában, éjjel, nappal: zsidóktól és pogányoktól, rablóktól és hamis atyafiaktól kellett kiállania a Krisztusért. Úgy érezzük magunkat, mintha valami meredek szélén állnánk s alattunk tajtékzó, örvénylő hullámok kavarnának, elnyeléssel fenyegetve; mintha valami vadon rengetegben járnánk, melynek minden bokra közül s minden fája mögül egy-egy orgyilkos leselkednék reánk. S a fejünket nem merjük álomra hajtani; kimerülve, holt-fáradtan is ébren virrasztunk, mert az éjszaka sötét leple alatt minden pillanatban ránk törhet valami ellenség.

Ezekhez a külső megpróbáltatásokhoz, viszontagságokhoz járult aztán még az apostolnál az ő naponkénti belső zaklattatása, az összes gyülekezetek gondja. Hogy míg őt üldözik, kergetik, hiveivel mi történik az alatt? A ragadozó farkasnak nem esnek-e áldozatul juhai? Ez a gondolat még a testét végigszántó ostorcsapásoknál is jobban fáj neki; mélyebb és vérzőbb sebet ejtett a szívéen. S a hideg és fagy nem dideregtette meg úgy mezítelenségében, mint ez a töprengés és tépelődés ahogyan megrengtette a lelkét. A sok virrasztás, bőjtölés, éhség és szomjúság nem csigázta el úgy, mint ahogyan gyötörte, zaklatta ez a nyughatatlanság és bizonytalanság. Amiképen a világháború borzalmait és szenvedéseit végigküzdő édesapának a lelkébe is bizonyára jobban belesajdult minden nélkülözésénél és nyomorúságánál az övéiért való aggodalom; az a kínos érzés: mi van otthon a családommal? Hogy lehet az én szegény feleségem s hogyan lehetnek az én árva, kicsi gyermekeim? Mert nincs borzasztóbb a remény és kétség közt vergődő bizonytalanságnál, mikor a lelket körülölelő sötétségben így kénytelen felkiáltani a képzelet által rémeket sejtő, távoli sóhajt és nyögést halló szorongatott kebel: „Óh ha most valaki egy fénysugárt adna, Bár a látás után szívem megszakadna“ (Arany.).

Mennyi sanyargatás, mekkora kereszt egy olyan törékeny szervezetű, beteges embernek, amilyen Pál apostol volt! Csodáljuk, hogy teljesen össze nem roppant alatta. Szinte önkénytelenül jön az ajakra a kérdés: hogyan tudott megállani e nehéz kísértések közt s hogyan tudott megbirkózni e gyakorta való halálos veszedelmekkel; mikor maga is folyton gyöngeségét, erőtlenségét emlegeti? Istennek a kegyelme által; amely kegyelemben rejlik erő erőtlenség által végeztetik el. Sőt ez az isteni kegyelem nemcsak fenntartotta s gyöngeségét kipótolta, erőtlenségét megerősítette, hanem nézzétek és most csodáljátok: még dicsekvésre is indítja! Szinte hallelujázóvá válik a hangja, mikor refrénszerűen újra meg újra rázendít: *Ha dicsekednem kell, az én gyengeségemmel, erőtlenségemmel dicsek szem.* S ha hányattatá-

sainak a felsorolása közben az imént úgy éreztük, mintha mély, zúgó örvénybe tekintettünk volna alá; most dicsekvésének a hallatára pedig akaratlanul is felvetjük a fejünket és tekintettünket a magasba emeljük. Úgy érezzük, mintha látnánk is, amint *elragadtatik a harmadik édig, egészen a paradicsomba*; s mintha az ott hallott *kimondhatatlan beszédeknek, amiket nem szabad embernek kibeszélnie*, a szívében megférni nem tudó visszahangjaképen buggyanna elő a lelke mélyéből s törne fel ajkára a dicsekvő himnusz.

De mikor aztán tükörképen tartjuk elénk ezt az apostolról festett képet, hogy belenézünk abba, hogy hozzámérjük magunkat: mintha egyszerre csak a magasból valami irtózatos mélységbe zuhannánk. Minő távolság, mekkora ellentét! Ő szenvedései és küzdelmei közt dicsekszik; mi a ránk nehezülő kereszt alatt mindjárt elcsüggedünk, kétségbeesünk. Már a megélhetés mindennapi gondjai is elkésériteznek; s a legaprób-
cseprőbb bajok is zúgolódással töltik el szívünket. Ha nem kedvünk szerint folynak a dolgaink, rögtön nem-szeretem napokról panaszkodunk. A csapások megingatják, megtörik bennünk a hitet, s a kezeink imádságra való kulcsolódás helyett ökölbe szorulnak; keblünket megnyugvás helyett Istennel pörbe szálló gondolatok és érzések feszítik; ajkunkon magasztaló ének helyett pártos, lázongó szavak kelnek. Oh a mai kor gyermeke szenvedései között hajlandóbb a szitokra és átokra, mint a dicsekvésre. S tudjátok-e miért? Azért, mert nem látja be a gyengeségét; mert nem tud megalázkodni. Pedig a dicsekvésnek, mint a felmagasztaltatás egyik megnyilatkozásának az előfeltétele a megalázkodás (Luk. 18, 14). Csak a gyengeségét érző s gyengeségének a tudatában magát megalázó lelket képesíti az Isten kegyelme a dicsekvésre. Dicsekvés és megalázkodás közt a leg-szorosabb viszony és kölcsönhatás van. Az egyik oka és egyuttal okozata is kölcsönösen a másiknak. Valami sajátságos, az anyagi, természeti világban is gyakran tapasztalható körforgásra emlékeztető jelenség ez. Amit legszemléltetőbb módon Pál apostolnál látunk, amikor küzdelmei, szenvedései közt a maga gyengeségével dicsekszik; de viszont dicsekvésében is alázatos tud lenni.

2.

És hogy a kijelentések nagysága miatt el ne bizakodjam, tövis adatott nékem a testembe, a sátán angyala, hogy gyötörjön engem; hogy felettébb el ne bizakodjam. Hogy mi volt ez a tövis, a tekintetben eltérők a vélemények. Egyesek valami időközönként megújuló súlyos testi betegséget értenek alatta: gyötrő fejszagatást, kínzó szemfájdalmat, vagy nyavalyatörős rohamokat; mások viszont a Krisztus kergetéséért s a keresztyének egykori üldözéséért való örökös lelkifurdalásnak és önvádnak gondolják. Most már nehéz s talán lehetetlen is határozottan eldönteni. Nem is az a fontos. Sőt ránk nézve talán még jobb, hogy az apostol általánosságban beszél s nem mondja meg kereken

testi, vagy lelki betegségének a természetét, annak a tövisnek a mibenlétét. Könnyebben magunkra tudjuk így vonatkoztatni: mindenféle szenvedéseinkben arra a tövisre ismervén. Sokkal közelebb jutunk ez által az apostolhoz s a magunk egyéni fájdalmaiban és vívódásaiban vele együtt érezzük s szenvedjük át annak a tövisnek a szurását, sajtását. Mert ki az, akinek ne adatott volna közülünk is valamiféle tövis? Az elnevezés és megnyilatkozás lehet különböző: az egyiknél testi betegség, ágyhoz bilincselő, sorvasztó nyavalya; a másiknál lelki nyughatatlanság, szívgyötrellem; itt a multból kísértetként visszavissza járó, lelkiismeretet marcangoló szomorú emlékek; amott a jövőért való nehéz, arcbarázdáló, sötét gondok. A hatásuk, eredményük azonban egy és ugyanaz: sebet ejtő, vérző, hegyes tövisként gyötrik, kinozzák a testet és lelket.

De a céljuk is egy. *Hogy el ne bizakodjam.* Kétszer is mondja, mintegy nyomatéku az apostol. Tudod már most, mit akar veled a rád mért megpróbáltatások által az Isten? Az ön-hittségtől megóvni. Mert nem mindig büntetés ám a csapás, mint a vakon született emberről gondolták még maguk a tanítványok is (Ján. 9, 2.); vagy amint a gyarló ember sokszor ma is hiszi, mikor a kereszt alatt fájdalmasan jajdul fel: mit vétettem, hogy az Isten így büntet. Hanem gyógyszer, orvosság. S úgy-e, azt tudjátok, hogy a szervezetbe jutott mérget és az általa, belőle támadt betegséget az orvosok ellenméreggel gyógyítják. Lássátok, a lélek betegségei is rendszerint ellenméreggel gyógyíthatók csak. Az elbizakodásnak, felfuvalkodásnak ilyen ellenmérge az a bizonyos tövis; a szenvedés. Aminthogy látjuk is, hogy a derült napokban, a szerencse és jólét verőfényében oly könnyen és oly sokan elbizakodnak: a templomnak hátat fordítanak, az imádságot elhanyagolják, Istenről megfeledkeznek (Fáraó: II. Móz. 5, 2; 12, 31.). Míg a csapások alatt a gögösen felemelt fej, mint a viharban a magányos fa, meghajlik; s a másoktól ridegen és hidegen visszahuzódó, ölbe font karok kinyulnak, hogy támaszpontot, segítséget keressenek. A szenvedésekkel, ha nem büntetésképen szakadnak azok ránk, ezt célozza nálunk is s velünk is az Isten. A vállunkra nehezülő kereszt súlyával le akar nyomni: de nem azért, hogy össze törjön; hanem csak, hogy térdre kényszerítsen. S imádkozni tanítson.

Amiképen tesz Pál apostol, aki maga mondja: *Ezért háromszor könyörögtem az Úrnak, hogy távozzék el ez tőlem.* De kérése nem teljesült. Mint ahogy nem teljesült Jézusé sem, mikor ott a Gecsemánében szintén háromszor könyörgött ugyanazon szavakkal ama keserű pohár elmulásáért. De azért nem volt eredménytelen egyik imádság sem. Jézusnak angyal jelenik meg a mennyből, hogy biztassa bátorítsa, erősítse (Luk. 22, 43.); Pálhoz pedig maga az Úr szól eképen: *Elég néked az én kegyelemem; mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el.* S az apostol boldogan érzi és dicsekedve emlegeti, hogy a Krisztus ereje

lakozik benne. Ime az emberi rövidlátó felfogás szerint meg nem hallgatott könyörgésnek is milyen haszna, áldása van! Ne csüggedj hát és ne panaszkodjál, ha imádságod nem nyer mindjárt, vagy nem oly módon és oly alakban meghallgattatást, amint azt te kérted és vártad. Óh nem hiábavaló azért az az imádság! Ha szívből fakad, ha az igaz buzgóság és szilárd hit szárnyain száll az égbe, nem tér az onnan üresen vissza sohasem. Meghozza és biztosítja számodra az Istennek kegyelmét, amely erőt ad neked is gyöngeségedben.

Ragadd meg, ragadjuk meg ezt a nekünk is megígért és felajánlott kegyelmet, hogy a szenvedések közt minket is dicsekvésre s a dicsekvésben viszont alázatra tanítson és képe-sítsen. Lebegjen előttünk Pál apostol példája, amint ő maga biztat és int: Kérlek azért titeket, legyetek az én követőim (I. Kor. 4, 16.)! Ámen.

Kiss Samu
nagybarátfalui lelkész.

Könyvismertetés.

„Imádkozó Fiuk“ imádságok a mindennapi és cserkész-életben. Protestáns fiuk számára írta: *Vidovszky Kálmán*. Budapest 1929. 237 oldal. A könyv ára füzve 2 P 80 f, vászonkötésben 4 P, bőrkötésben 7 P.

Mivel az imádság a vallásos lélek lélegzetvétele, életnyilvánulása és erőforrása, nemcsak várakozó örömmel, hanem egyszersmind némi aggodalommal vesszük kezünkbe az új imádságos könyveket. Az imakönyv jósága sokféle tényezőtől függ, amint az imakönyv írójának rátermettsége is többféle lelki képességből összegeződik. Vallásos léleknek kell lennie, hiszen az élő Istenhez akar vezetni. Theologusnak kell lennie, hiszen a vallásos életet az egyház dogmatikai alapvetése nélkül általános bangulattá foszlik. Pedagógusnak is kell lennie, mert számot kell vetnie a lélek sajátosságával, az életkörülmények adottságával s a rendelkezésre álló eszközök, módszerek természetével. És végül némiképen költőnek is kell lennie, hiszen az imádság Isten magasztaló himnusz, a tökéletes jóság és szeretet elfogyhatatlan éneke, a lélek szárnybontása, meglátása az örökkévalóságnak s felemelkedés egy tisztább, nemesebb világba, — hőségesen van tehát költői eleme.

Az imakönyv közelebbi karaktere attól függ, hogy írója egyéniségében milyen vegyítési arányszám szerint egyesülnek ezek a különböző lelki képességek. Vagyis attól, hogy milyen sorszámozással, milyen egymásutánban érvényesíti az előbb felsorolt lelki képességeket imádságai megkonstruálásánál s az egész imakönyv összeállításánál. Lehetséges, hogy hívő, vallásos lélek terméke, de kevés köze van az elméleti theologushoz. Vagy talán theologiai alkotás, melyben nem jut szóhoz sem a pedagógus, sem a psychologus. Avagy lesz belőle pedagógiai mű, vallásos elmélyedés és theologiai alapvetés nélkül. Valhatik belőle vallásos színezetű száraz etikai fejtegetés is, a lélek szárnyalása s Isten himnuszos magasztalása.

Fontos az imakönyv *célkitűzése* is. Írójának világosan kell látnia a magára vállalt feladatot s az imakönyvével elérni kívánt célt. Mit akar tulajdonképen? Az élet különböző viszonyaira alkalmazott imádság-sablonokat akar adni, avagy pedig hűségese lelki vezetőt akar az emberek mellé állítani? Megelégszik az imádságok körforgásának első ívével, mely betűtől az élő szóig, élő szavaktól a szívhez vezet, vagy pedig ki akarja építeni az imádság útjának második ívét is, mely a szívtől visszavezet a szájhoz s bizonyoságtevessé, lélekmegnyilatkozássá teszi az imádságot? Megelégszik-e a vallásos szokás erősítésével, vagy pedig az imádságban élő ember típusát akarja kidolgozni?

Vidovszky Kálmán fiuk számára akar imádságos könyvet nyújtani. Könyve címében is érezteti, előszavában pedig külön is megmondja, hogy nem elégszik meg imádságos hangulatébresztéssel, hanem azt akarja, hogy „ezen imádságok nyomán űde, erőteljes, gazdag gyümölcsű imádságvirágok fakadjanak, melyek eligazítanak mindig, akkor is, mikor senki és semmi más eligazítani nem tud“. Célja tehát nem imádság-sablonok megállapítása, hanem imádkozásra nevelés.

Teljesen jogosnak ismerjük el azon *célját*, hogy fiuk részére külön imádságos könyvet kíván nyújtani. Hiszen az ifjú lélek különálló emberpsyché jelent. Más összetételű, színezetű, vágyódású, mások az örömei, kísérletei, álmái és vágyódásai. Bizonyára mulasztásnak tekinthetjük, hogy mindeddig mindezzel nem vetettünk számot s hogy az ifjú lelki életének egyik fontos irányítóját és vezetőjét: a számára készült külön imádságos könyvet nem adtuk kezébe. Már magában véve ez az igazságmegállapítás

örvendetessé teszi Vidovszky Kálmán imádságos könyvének megjelenését.

Az imádságos könyv felépítése és beosztása logikus, világos és gyakorlatias.

Az imádkozó fiukhoz írt meleg beköszöntő után mindennapi imádságokat közöl. És pedig elsősorban a hét minden napjára szóló reggeli imádságot, melyek azonban nem általános tartalmuak, hanem külön tematikus megjelöléssel készültek (ünnepszentesítés; munka; egészség; szorgalom; hűség; engedelmesség; kitartás). — Étkezés előtti és utáni fohások után esti imádságokat közöl, hasonlóképen tematikus beosztással (szeretet; bizalom; jól végzett nap; a bűn kísértése; gondviselés; pihenés). — Ezt követően az egyházi esztendő beosztása szerint ünnepi imádságokat közöl. Körültekintéssel bírálja el eme feladatát is, mert az adott ünnepek és ünnepi körökön kívül gondol a hazafias ünnepekre, hősök emlékünnepére, az anyák napjára, trianoni évfordulóra is. — A következő rész a mindennapi élet eseményeit foglalja össze. A családi eseményekre, szülők, rokonok, jóbarátokkal kapcsolatos eseményekre vonatkozó imádságokat találjuk itt. Az édesanya, édesapa betegségében, felgyógyulásakor mondott imádságok mellett külön imádságot találunk, ha a szülők nem értik meg gyermeküket, vagy ha megbüntetik. — Az iskola rovat alatt találunk imádságokat jó eredmény, vagy rossz eredmény alkalmára, vakációra, tanárért, tanítóért, verseny előtt, siker, vagy balsiker alkalmára. — A következő csoportot a lelki tusakodások összefoglaló címe alá helyezi a szerző. Közül imádságot ily cím alatt: mikor nem megy a munka; vagy mikor mindenki gáncsol; kísértésben; ha a bűn hatalmába ejtett; kételkedésben; ifjúsági konferencia előtt és után. — A bűnbánati és urvacsorai imádságok rovatában csupán 4 imádságot találunk. — A betegség, elmulás, halál rovatában találunk betegség alkalmára, hozzátartozók halálára írt imádságokat. — Külön rovatban közöl imádságokat a munkás ifjak számára. Van rövid imádság, mely munkakedvért könyörög, vagy „ha nem ízlik a munka“, szigorú gazdáért, jó lelkű gazdáért, elszegődéskor, kimerültségkor stb.

Maga elé tűzött feladatának megfelelően különös részletességgel dolgozza ki a *cserkészlettel* kapcsolatos imádságokat. A több alrészre osztott imádságok a cserkészmunkába való belépéssel kezdődnek. Azután egyenként nyújt imádságokat a cserkésztestvéréről. Következnek a fogadalom előtt, fogadalomtétel után mondandó imádságok és a cserkészlettel kapcsolatos imádságok (próbapontok megállása után, cserkésztestvérért, csapatból kilépő cserkésztestvérért, ha dicsérnek a nem cserkészek, ha gúnyolnak a nem cserkészek, különböző megbízások, parancsnokért stb.). Külön közöl a tábori életre vonatkozólag imádságokat, majd egyedül olvasandó imádságokat. Ezek után a tábori élet mindenféle vonatkozását figyelembe veszi. Külön imádság szól a táborbaérkezés, a tábor felépítése alkalmáról vannak külön reggeli imádságok, tábori istentiszteleti imádság, külön esti imádságok stb.

Az imakönyv beosztása, amint a fentebbi ismertetés azt igazolja, helyes, logikus és gyakorlatias. Az egyes imádságok is kiváló pedagógiai érzékkel vannak megírva.

Mégis a könyv részletes tanulmányozása közben úgy éreztem, hogy az imakönyv túlságosan részletezővé válik s az életalkalmak elaprózódásával túlteng benne az esetekre szóló casuália. Mivel pedig általános célján kívül különleges célt is kíván szolgálni, egy és ugyanazon eszme több csoportban megismétlődik. A hét napjaira szóló általános imádságok gondolatai visszatérnek a cserkész alaptörvényeknél. Ugyan így a cserkész közös és magánosan mondandó imádságai gondolatokörük következtében természetesen megismétlődnek. Túlságosan részletezőnek tartom az alkalmi imádságok némelyikét is. Feleslegesnek látszik, hogy testvér, apa, anya, rokon, jóbarát, tanár halálára külön-külön imádságok legyenek. Miért kell külön imádság „segédőrsvezetői megbízatáskor“ és külön imádság „őrsvezetői megbízatáskor“? Az ilyen részletezésnek lehet pszichológiai előnye, mert az imádságot igazán a magáénak érzi az imádkozó lélek, de van többféle veszedelme is. Mindenekelőtt hátránya, hogy rövidsége következtében nem nyugszik általános alapvetésen s az élet egyes motívumát a maga kiszakítottágában szemléli. Hátránya az is, hogy az alkalmak azonossága következtében megismétli a gondolatokat is.

Az imádságok különben mind becsületes alkotások, melyeken átérzik az imádkozó lélek sugárzó melegsége. Aki ezeket az imádságokat megírta és leírta, az előbb azokat maga is elimádkozta. Ezt feltétlenül megérik az imádkozó fiúk is s épen ezért az imádságoskönyv hatása nem fog hiányozni. Felismerjük az imakönyvben a theologus dogmatikai biztonságát is. Csodálatos erőteljességgel érvényesül benne a pedagógus bölcsesége és ügyessége, nem különben a psychologus körültekintő és mesteri rátermettsége. Költői lendület sem hiányzik az imádságokból.

Mindennek igaz örömmel történi elismerése mellett kívánatosnak tartottam volna a theologus alapvetésének erőteljesebb érvényesítését. Érezhetők találtam ezt nemcsak a nagyünnepekről szóló imádságoknál, hanem az imádságok általános vallási tartalmánál, különösen a vallási fogalmak tárgyalásánál. Szerző helyén nem félttem volna az üdvigazságnak mélyebb tárgyalásától, sem pedig attól, hogy a bűn, büntudat, bünbánat, isteni kegyelem, bűnbocsánat, váltságshalál, halál, ítélet, felelősség stb. tulajdonképpeni tartalmát beható, elmélyülő tárgyalással tegyem gazdaggá, természetesen az imádság keretei között és az imádság szellemének megfelelően. Egy ilyen theológiai alapvetés könnyítést és az értékesítés szempontjából kiszámíthatatlan előnyt jelentett volna a casualis imádságoknál is.

Az imádságok pedagógiai értékének kiváltsága némelykor valósággal csodálatos. Szerző ismeri az ifju lelket. Világosan látja összetételét, örömeit, kísértéseit, nyomon követi gondolatait s biztos kézzel szedi elemeire szíve érzéseit. Az imádság lelki folyamatokat indít meg s bizonyára nem egy fiú a későbbi mondatokban azokra a gondolatokra ismer rá, melyeket az imádság kezdőszavai ébresztettek fel benne. Psychologiai megfigyelési értékesek és helyesek. Mikor bevallja az ifjuval, hogy sokszor idegenkedik a munkától. Mikor a hálával fogadott jók között többször is megemlíti a szórakozást, terített asztalt, új ruhát stb. Mikor a kötelességteljesítés nehézségeinél rámutat a régi, elmulasztott kötelességekre, vagy a bűn skálájára. Néha azonban ez az erénye gyengeségévé válik. Szószaporító szinonimákat halmaz értelmi, vagy esztetikai fokozás nélkül. Néhol túlzásoktól sem ment. Természetesnek találjuk az édesanya való értékének hangsúlyozását, amint az édesanya halálára írt imádsága is gyönyörű alkotás, mégis a szent jelzővel mindenütt, különösen pedig imádságos könyvben óvatosan kell bánnunk. Ezek azonban kisebb jelentőségű megjegyzések, melyek nem érintik a mű tulajdonképpeni nagy értékét.

Az imádságos könyvön erőteljes evangéliumi világnézet húzódik végig. Napsugaras életöröm és lelki komolyság egyesülnek benne. Suhanó örömk, játszi kedvtöltések, iskolafalakra sugárzó kötelességek és ifju bánatok az evangélium örök fényébe kerülnek s mindenütt érvényesítik annak kigyenlített, biztos Istenből táplálkozó életörömét. Ez is áldott, nagy hivatás: megtanítani az ifjut a tiszta életörömré.

Vidovszky Kálmán hasznos munkát végzett imádságos könyvének megírásával. A gazdag tartalma s a kiállításra is tetszetős könyv bizonyára kedves utitársa lesz a protestáns ifjuságnak, hűséges támasza lesz lelki életének, irányítója és Krisztushoz vezetője lesz élete veszélyeztetett esztendeiben. Örömmel és hálás szívvel köszöntjük az imakönyv derék szerzőjét s szívből kívánjuk, hogy imádságos könyve lelki hatásaiban adja meg munkálkodása áldott jutalmát.

K.

Szász Károly Centennáriuma. Szász Károly művei 5 kötetben a Révai Irodalmi Intézet kiadása.

A magyar nemzeti és egyházi közélet harmonikusan összecsendülő ünnepegekben emlékezik meg Szász Károly nemes veretű egyéniségéről.

A Kisfaludy Társaság ünnepi közgyűlésén a püspöki székben méltó utóda: dr. Ravasz László püspök mondott mély látású és maradandó értékű emlékbeszédet. Ugyanott Voinovich Géza jellemezte Szász Károlyt, mint költőt,

író és esztétikust. A magyar Tudományos Akadémia külön ünnepi gyűlésen újította fel emlékezetét. Ezen a gyűlésen Berzeviczy Albert, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke mondott tanulmányzámba menő kegyeletos megnyitót, majd utána Horváth János fejtegette gyönyörűen felépített tanulmányában Szász Károly írói egyéniségét és jelentőségét. A dunamelléki református egyházkerület emlékünnepe során Hamar István theol. professzor varázsolta az emlékező gyülekezet elé a Kálvin-téri szószék nagy igehirdetőjének s a református egyházkerület kiváló püspökének alakját.

Örömmel értesülünk arról, hogy az ünnepelő testületek sorába lép evangélikus egyházunk is. A Luther Társaság ugyanis a tél folyamán Budapesten Szász Károly emlékünnepe rendezésére és értesítésünkre szerint azon dr. Ravasz László református püspök tartja az emlékbeszédet.

A legmértöbb emléket mégis azzal állították Szász Károly emlékezetére, hogy műveinek 5 vaskos kötetét kiadták s ezekkel a ma is nagy értékeket reprezentáló művekkel a magyar nemzetet megajándékozták.

A Révai Irodalmi Intézet kiadásában megjelent s szemnek és léleknek egyformán tetszetős 5 kötetes gyűjtemény a következő munkákat nyújtja: I. Versek és műfordítások Voinovich Géza tanulmányával. II. Salamon, történeti költemény. III. és IV. A világirodalom nagy eposzai. V. Egyházi beszédek dr. Ravasz László két tanulmányával, melyek címe: A pap-literátor és Szász Károly, mint igehirdető.

Az 5 kötet, ha nem is teljes, de mindenestre hű képet nyújt Szász Károly írói munkálkodásáról. Felüleli az általa művelt legtöbb műfajt, csak a drámai alkotásaiból nem közöl mutatót. Helyesen illusztrálja ez az 5 kötet Horváth János ama találon kifejezett megállapítását, hogy Szász Károly: „egy nagy zenekar olyan tagjának tűnik fel, ki több hangszerezen tud s hajlandó a szükséghez képest játszani, nem a feltűnést keresve, hanem izlést s összhangot szolgálva, költői fogékonysággal s tudós hozzáértéssel egyszersmind“.

Eredeti költői alkotásai közül sok régi, kedves ismerőst köszöntünk, de sok kedves ismerősünket fájóan nélkülözzük. Szerettük volna, ha vallásos költészete nagyobb méltánylásra talált volna. Ugyanezt mondhatjuk a műfordításokat tartalmazó részről, melyet csendes hálával olvas végig az ember s bámulva megcsodálja a költő műfordítói nagyságát. Örömet és egy régi irodalmi érték új felragyogását jelenti a Salamon című történeti költemény újbóli kiadása. De talán még nagyobb gazdagodást jelent, különösen általános irodalmi műveltségi szempontból, a világirodalom nagy eposzairól szóló két hatalmas kötet megjelentetése. Régóta érzett hiány szűnik meg ezáltal s igazán hálásak lehetünk a szerkesztő-bizottságnak, hogy Szász Károly eme legnagyobb koncepciójú művét újból megjelentette.

Az egyház szolgálatában serénykedő püspök-igehirdető megérdemelt megbecsülését látjuk abban, hogy az egyházi beszédek egy teljes kötetet kaptak.

Ez a kötet 5 főrészben közli Szász Károly egyházi beszédeinek válogatottját és pedig: 1. ünnepi egyházi beszédek, 2. vasárnapi egyházi beszédek, 3. esketési egyházi beszédek, 4. halotti egyházi beszédek, 5. függelék. Összesen 47 egyházi beszédet, illetőleg emlékbeszédet tartalmaz ez a kötet. Leggazdagabb elbánásban részesül az ünnepi egyházi beszéd rovat, melyben karácsonyi, szilveszteri, böjti, husvéti, pünkösd-i, reformációi és hazafias beszédek találnak helyet. Sokkal mostohább a vasárnapi s az esketési egyházi beszédek gyűjteménye. A halotti beszédek a kiváló nagyságok felett tartott egyházi vagy emlékbeszédek.

Ravasz László figyelmet érdemlő értekezésében mindenekelőtt megállapítja, hogy Szász Károly szónoki egyéniség volt. Nemcsak elfoglaltsága és hivatásának természetes járuléka, hanem egyszersmind egyénisége is abba a szónoki klasszisba sorolták, melynek képviselői nem kéziratokat, hanem a lélek pillanatnyi természetét nyújtják szónoki beszédekben. Legjobb beszédei azok voltak, melyek a pillanat hatása alatt születtek s melyek kicsapó víztölcsérszerűen törtek belőle elő. Retorikai rapszódiai voltak ezek, alapjukat egy ötlet, vagy kép alkotta. Püspöki vizsgálati naplójában ő maga elbeszéli, hogy az ige nagyszerűsége sokszor egész valójában megrázta. A laskói gyülekezetben pedig beszéde végeztével zokogva borult a papi szék támlájára.

Az ilyen szónoki egyéniség írott beszédéből rendszeren hiányzik a lélek megrázó ereje, a meggyőzés, lelkiismeret-döngetés közvetlensége s az a sokféle színhatás és érzéshang, mely az élőszóval megszületett beszéd magával ragadó, meggyőződést sugárzó jellegét biztosítja. Épen azért Szász Károly írott beszédeiben is az etikai hang dominál. Oktató tanításokat közöl, melyek logikusan felépítik a kitervezett gondolat-épületet s becsületes pedagógus rendszerrel felvezetik a hallgatót a küszöbötől az épület oromzatáig.

Témáit rendszeren a keresztyén üdvigazságok s a vallásos élet általános kérdései köréből választja. Jóllehet árnyékot hagy felettük az óriásléptekkel siető idő, mely formában, gondolatban, lelki aktualitásban és modernségben nagyon erős változásokat hozott létre, mégis a beszédek hatása alól senki sem vonhatja ki magát. Tanulhat belőlük igehirdető és igehallgató. Az első az ígéhez való hűséget, a felépítésben követendő logikai rendet, az eszközök megválasztásában nemességet, a stílusban tiszta szépséget. Az igehallgató pedig erősödhetik alapvető vallási igazságaiban, melyek a beszédek szavaiból erős logikája által beépülnek vallásos világnézetébe.

Történeti értékekkel válnak Szász Károly *emlékbeszédei*, melyekkel nemzeti életünk szereplő nagyságai előtt hódolt. Széchenyi István, Teleki László, Kossuth Lajos, Tisza Lajos, Szilágyi Dezső, Lónyay Menyhért, Török Pál, Papp Gábor püspökök stb. alakjai lépnek elénk. A történelmi nagyságokhoz alkalmazkodik a méltatás is, mely egyformán emléke annak, kinek állították s annak, aki azt emelte.

Szász Károly műveinek 5 kötete tiszteletreméltó emléke annak a kiváló nagy férfinak, ki munkás élete értékeivel büszkesége lett protestáns egyházunknak s gazdagítója nemzeti kulturánknak. Legyen ez az emlék, melyet művei megmaradó köveiből emelt néki a hálás utókor, hirdetője szellemi nagyságának s hűségesen szolgált eszményeinek. K.

„Erős vár a mi Istenünk“. Imádságok gyermekek számára. Kiadja a győri ev. egyházmegye Belmisszió Szövetsége. Győr, 1929. 112 oldal. Ára vászonkötésben 1 P 50 f, bőrkötésben 2 P 80 f.

Ezt a nagyon kedves alaku és értékes tartalmu gyermek imádságos-könyvet a győri evangélikus egyházmegyei Belmisszió Szövetség azzal az élezzattal adta ki, hogy népiskolás gyermekeink kezébe értelmi képességükből alkalmazkodó és mégis komoly vallási anyagot nyújtó imádságos könyvet adjon.

Az imádságos könyv 12 főrésze oszlik. Közül reggeli, esti, étel előtti és utáni, továbbá iskolai, templomi, ünnepi imádságokat; közül a szentségekkel kapcsolatosan imádságokat, továbbá az egyházra, családra és hazára vonatkozó imádságokat. Az imádságos könyv az apostoli hitvallással záródik.

A reggeli és esti imádságok között örömmel látunk néhány énekversbe foglalt kedves imádságot, továbbá Luther ismeretes reggeli és estéli imádságát. A hét napjaira írott reggeli és estéli imádságok jórészt számot vetnek a gyermek értelmi képességével, mégis tartalmasok, elmélkedésre készítőek s a szükséges gondolatokat felébresztik az imádkozó gyermek lelkében. Nem elégesznek meg a gyermek gondolatainak regisztrálásával, hanem imádkozásra nevelve, gondolatokat ébresztenek. Az iskolai imádságok között ismét régi ismerősöket is köszönhetünk. Nagyon kedves a lelki tanítókért, tanulótlárakért s a tanév elején és végén mondandó imádság. Helyes érzéssel közül az imádságoskönyv istentisztelet előtt és után mondandó rövid fohászokat is, hogy így a gyermeknél ne legyen üres szokásból a fejhajtás, hanem őszinte imádság mondást jelentsen az. Az egyházi esztendő nagy ünnepeire alkalmazkodó imádságok rövidségük mellett is telve vannak egyházi tartalommal és melegséggel. Kevés szóval sokat mondanak anélkül, hogy érthetatlenné válnának. A szentségek csoportjában természetesen tartjuk a konfirmandus imádságát, az Urvacsorához készülési imádságát, az Urvacsora előtti és utáni imádságokat, melyek mind értékes darabjai a kis könyvecskének, de külö-

nősen örülünk a keresztségről szóló imádságnak, melynek helyes érzékkel helyet biztosítottak a többi imádság között. Fontos ugyanis, hogy a keresztség szentségének jelentősége mind világosabb és erőteljesebb legyen a gyermek lelkében. Az Egyház gyűjtőnév alatt gyámintézeti, belmissziói és az egyházért mondandó imádságokat találunk. Hasonlóképpen értékesek a családi életre vonatkozó imádságok is: szülőkért; testvérért; árvaságban; örömben; fontos lépés előtt; megpróbáltatások közt; betegségben; betegért; felgyógyuláskor; halálesetkor. Ezek az imádságok számot vetnek a gyermek akkori lelki állapotával. Nem elégesznek meg a gyermek lelki állapotának kiszinezésével, hanem vallási világításba állítják az eseményt, erőt, támaszt, vigasztaló gondolatot nyuitanak s Istenhez vezetnek. A hazáért mondandó imádság után március 15-iki, október 6-i és a hősök napján mondandó imádságot találjuk. A Függelek az apostoli hitvallást s Luther magyarázatát közli.

Az imádságok bibliai alapon állanak s mindig a szükséges és értékes vallási tartalmat nyújtják. A gyermek értelmi képességéhez való alkalmazkodás tehát nem jelenti a vallási tartalom elejtését. A nyelvi és formai alkalmazkodás megfelelően kiegészül a vallási igazságok érthetővé tételével. Kedves és szerencsés dolognak tartjuk, hogy tulnyomórészen teljesen új és eredeti imádságokat énekversbe foglalt imádságok s Luther imádságai is kiegészítik.

E tartalmas gyermek imádságos könyv mindenestre alkalmas arra, hogy iskolás gyermekeink vallásos nevelésénél hű segítő-eszköze legyen a családnak és az iskolának. A gyermeket saját lelkével való törődésre ösztönzi és vallásos életének önálló építésére sarkalja. Jó dologt cselekesznek lelkészeink és tanítóink, ha ezt az áldást jelentő kis imádságos könyvet beviszik iskoláink falai közé s terjesztik iskolás gyermekeink között.

A győri egyházmegeye Belmisszió Egyesülete érdemes munkát végzett az imádságos könyv megírásával és kiadásával.

„Belmissziói utmutató az 1929—30 munkaévré“. A magyarországi református egyetemes konvent megbizásából szerkesztette *Forgács Gyula*, a konvent missziói bizottságának előadója. 204 oldal. Ára 4 P 40 f. Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság kiadása.

Ez a tartalmas, elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt értékes mű a református egyház bizottságilag megállapított egyetemes munkaprogramját tartalmazza az 1929—30. évre. Könnyen észrevehetően két feladatot tűz maga elé. Beszámol a belmissziói munka bizottsági és plenáris előkészítéséről, közli az egyetemes konvent missziói határozatait, a különböző munkakörökre vonatkozó dolgozatokat, azután anyagot nyújt a belmissziói gyakorlati munkához.

Mi evangélikusok bizonyára nagy érdeklődéssel szemléljük a református egyház ama törekvését, mellyel a gyülekezeti belmissziói munkát az egyházi élet szerves alkotórészévé kívánja tenni. A belmisszióra vonatkozó törvénytervezet szerint „a belmisszió célja, hogy a magyarországi református egyház névleges, közönyös és holt tagjait Isten kegyelme által valódi, élő egyháztagokká tegye, az egyház buzgó tagjait Jézus Krisztus missziói parancsolata iránt engedelmességre buzdítsa és segítse.“

A belmisszió feladata: a.) a keresztyén élet és református öntudat tervszerű ébresztgetése és állandó erősítgetése úgy az egyházközségekben, mint a bel- és külföldi szórványban. b.) A könyörtülő, ápoló és mentő-szeretet gyakorlása. c.) A szociális bajok okának felderítése és azok orvoslása. A belmisszió szerveit a törvénytervezet az egyházi hatóságokban, a hivatalos és önkéntes munkásokban, a missziói szövetségekben és a missziói egyesületekben jelölik meg.

A belmissziói munka egységes program alapján végzendő, éppen ezért azt az egyházi hatóságok irányítják, ellenőrzik és vezetik. A munka végzésére missziói szövetség alakul, melyet az egyetemes konvent szervez

meg és pedig külön ifjúsági missziói szövetséget és külön országos református missziói szövetséget.

Az ifjúsági missziói szövetség az ifjúság életkorának megfelelően különböző csoportból áll. Az országos református missziói szövetség egyetemes missziói szolgálatot tűz maga elé. Kimondja azonban a törvénytervezet, hogy a szövetség „a maga egészében az egyház testéhez tartozik s annak fennhatósága alatt áll. Jogi képviselője és anyagi ügyeinek intézője az egyetemes konvent“.

A szövetség tagjait az illető egyházközi missziói bizottság ajánlására a presbitérium veszi fel. A szövetséghez csak az egyetemes konvent által egyháziilag elismert egyesületek csatlakozhatnak. Az ilyen módon csatlakozott helyi egyesületek mint jogi személyek szerepelnek a missziói szövetségben s tagjaik számához, vagyoni helyzetükhöz mért évi adománnyal hozzájárulnak a szövetség költségeihez s az általuk rendezett ünnepélyek és összejövetelek tiszta jövedelmének 10⁰/₀-át kötelesek befizetni.

Az egyetemes konvent országos református missziói alapot létesít, mely a különböző egyesületek járulékán kívül különböző bevételekkel erősödik. A tagdíjon kívül templomban elhelyezendő perselyek, gyűjtések, nagyünnepi offertóriumok, az országos közalap évi tiszta jövedelmének 25⁰/₀-a stb. növelik bevételeit.

A tájékoztató közléséből megtudjuk, hogy az országos közalapnak ezidőszert csak 30.000 P áll a missziói munka céljaira rendelkezésére, melyből 20.000 P a diaspora, 10.000 P pedig egyéb belmissziói munka céljaira irányoztatott elő. A zsinat pénzügyi bizottságának megállapítása szerint a belmissziói munka programmszerű megkezdéséhez 105.000 P-re volna szükség.

A munka további része szabályrendelet-tervezeteket közöl a gyülekezeti, egyházmegyei, egyházkerületi missziói bizottságok számára. Részletesen foglalkozik továbbá a gyermekmisszióval s erre vonatkozólag nagyon részletes munkaanyagot közöl Forgács Gyula theol. tanár tollából.

Érdekes beszámolókat találunk a különböző belmissziói egyesületek elvégzett munkájáról. És pedig a CE mozgalomról, a középiskolai diákszövetségekről, a Kálvin-szövetségről, a leányegyesületek nemzeti szövetségéről, a református diákok szövetségéről, a lelkészegyesületről, a lelkésznek országos szövetségéről, tanítók evangéliumi szövetségéről, vasárnapi iskolai szövetségéről.

A munka további részében Károli Gáspárról és a Brit Bibliatársaságról közöl két ünnepi előadásra szolgáló munkaanyagot. Majd 5 rövid beszédvázlatot közöl: a gyülekezeti eszmény; az ifjú; isteni küldetés; menjetez Izrael elveszett juhaihoz; hirdessétek az evangéliomot minden teremtésnek, cím alatt. Érdekes tanulmányt közöl a munka végén Györy Elemér lelkész a francia protestantizmus evangélizáló munkájáról.

A református egyház Belmissziói Utmutatója komoly figyelemztetés arra, hogy a belmissziói munka egyházunk legégetőbb munkaprogrammja, mely azonban nemcsak szellemi, hanem anyagi erőket is követel.

A LELKIPÁSZTORNAK A
GYŰLEKEZETBEN LEG-
JOB B MUNKATÁRSA A

HARANGSZÓ

TERJESSZÜK
ÉS TÁMOGASSUK A
HARANGSZÓT,
HO GY EGYHÁZ- ÉS NEM-
ZETÉPÍTŐ MUNKÁJÁT
ANNÁL KÖNNYEB-
BEN TELJESÍT-
HESSE

A
HARANGSZÓ
előfizetési ára negyedévre
1 P 28 f., félévre 2 P 40 f.

Megrendelhető a
LELKIPÁSZTOR
kiadóhivatalánál
SZOMBATHELYEN.